

Tapani Kilpeläinen & Jouni Avelin

Kulttuuririhkamaa lapsille

”VASEMMISTON LAPSET, YHTYKÄÄ!” otsikoi Caleb Crain 11. tammikuuta *New York Times*issa julkaistun esittelynsä Julia L. Mickenbergin ja Philip Nelin kirjasta *Tales for Little Rebels. A Collection of Radical Children's Literature* (New York UP). Teokseen on kerätty lapsille suunnattuja tarinoita, jotka johdattelevat lukijansa punertaviin poliittisiin oppeihin. Crainin mukaan asetelma on ymmärrettävä: useimmat vanhemmat haluavat opettaa lapsilleen, että hiekkalaatikko on yhteinen, mutta harvemmat toivovat jälkikasvunsa jalostuvan myöhemmin tuotantovälineiden yhteisömuutoksen puolestapuhujiksi.

Vasemmistolaiset ovat kirjoittaneet lapsille hanakasti. Mickenberg ja Nel kertovat, että tarinan ”Harold and the Purple Crayon” kirjoittaja Crockett Johnson toimitti *The New Masses* -lehteä ja tarinan ”Danny and the Dinosaur” kirjoittaja Syd Hoff kuului *The Daily Worker*in avustajakuntaan. Hoffin salanimellä ”A. Redfield” kirjoittamassa tarinassa ”Mr. His” Histown-nimistä paikkakuntaa hallitseva riistokapitalisti Mr. His sortaa proletariaattia ja panee lehdistön kertomaan lakkoilun kiroista. Onnelliseksi lopuksi kurjuudessa elävä työväki nousee Mr. Hisia vastaan. Clara Hollosin ”The Story of Your Coat” puolestaan tarjoaa kuluttajavalistusta selvittämällä, miten australialaisen lampaan villasta tulee tekstiilitehtaan tiedostavien työläisten käsissä villatakki, joka lopulta päätyy tavaratalon valikoimaan.

Aiheesta innostunut Crain joutuu kuitenkin tunnistamaan, ettei yhteiskunnallinen tiedostavuus aina pelasta vasemmistolaisista lastenkirjallisuutta genren helmasyniltä eli kaikenkattavalta moralismilta. Oscar Saul ja Lou Lantzin ”Revolt of the Beavers” kertoo iloisuuskerhon perustavista majavista ja Carl Sandburgin ”Rootabaga Stories” puolestaan paljastuu täysin lukukelvottomaksi. Pahimmillaan lastenkirjallisuus osoittautuu lapsille sopimattomaksi. Crainin esimerkkinä on Ned Donnin runo ”Hanhiemopioneeri”: *This bloated Pig masters Wall Street./ This little Pig owns your home./ This war-crazed Pig had your brother killed...* Alaikäisen lukijan voi kuvitella kauhistuvan, mutta Crain lohdutuu sanomalla, että ”lähivuosina, kun Amerikka vetäytyy varovasti irti *laissez-faire* -katastrofeistaan ja siirtyy vastentahtoisesti itselleen vieraaseen, yhteisölliseen politiikkaan, jotkut meistä saattavat toivoa meitä pelotellun tällaisilla riimeillä päiväkodissa, sen sijaan että jouduimme kokemaan ne aikuisina.”

Olemattomuutta Japanissa

TAMMIKUUN 8. PÄIVÄNÄ *Le Monden* Roger-Pol Droit tervehti ilolla sitä, että James W. Heisigin *Philosophers of Nothingness. An Essay on the Kyoto School* (2001) on vihdoin saatu ranskaksi nimellä *Les philosophes du néant* (2008). Geishojen, bonsaintrimmauksen ja temppelien ikuisen kauneuden sijasta Heisig esittelee lukijalle Kioton koulukunnan, jonka Spinozaa, Humea ja Nietzscheä harrastanut Kitaro Nishida (1870–1945) perusti II maailmansodan alla Hajime Tanaben (1885–1962) ja Keiji Nishitanin (1900–1990) kanssa. Ryhmä harrasti länsimaista filosofiaa, mutta tulkitsti sitä zenbuddhalaisuudesta saatujen vaikutteiden avulla.

Tanabe opiskeli 20-luvulla Saksassa sekä Husserlin että Heideggerin johdolla, Nishitani 30-luvulla Heideggerin johdolla. Kioton koulukunnan pohdintojen keskipisteessä olikin ei-mikään. Tanaben mukaan ei-minkään ajatteleminen on juuri filosofian tehtävänä. Droit käsittää itseymmärryksen niin, ettei Kioton koulu ollut nihilistiryhmä, vaan sen tavoitteena oli nihilismin ylittäminen ajattelemalla ei-mitään. Nietzscheä ja mestari Eckhartilta saamiensa osviittojen mukaisesti kiotolaiset pyrkivät löytämään ei-mistään kaikkien uskontojen perustattoman perustan.

Mutta Heidegger-vaikutteet eivät rajoittuneet pelkkään filosofiaan. Kaikki kolme kiotolaisajattelijaa tukivat maansa sotaisaa ulkopoliittikkaa ja uskoivat Japanin historialliseen tehtävään aina sodan päättymiseen saakka. Vaikka miehet myöhemmin tarkistivatkin kantansa historian painon vuoksi, Kioton koulukuntaa pidetään nyky-Japanissakin totalitaristisena, jopa fasistisena. Mutta ”pitäisikö käsitteellinen vauva heittää militantin pesuveden mukana?” kysyy Droit. Kioton ajattelijoiissa ruumiillistui paikallisten ajattelijoiden paradoksi: lännessä heitä pidettiin japanilaisagentteina ja Japanissa länsimaisten hapatuksen levittäjinä. He ajautuivat ei-paikkaan.

Eläimen puvussa ja vähän ihmisenkin

DWIGHT GARNER esitteli *New York Times*in tammikuun 21. päivän numerossa Temple Grandinin tuoreen kirjan *Animals Make Us Human. Creating the Best Life for Animals* (2009). Coloradon yliopiston eläintieteen professori Grandin on herättänyt huomiota jo aikaisempien teostensa eläinymmärryksellä, mutta hän on myös saanut voimakasta kritiikkiä, koska hän suunnittelee työksensä teurastamoja. Nykyisin noin puolet Yhdysvaltain ja Kanadan nautanlihaa tuottavista teurastamoista on rakennettu hänen suunnitelmiansa mukaan. Omien sanojensa

otteita ajasta

mukaan Grandin on kiinnostuneempi eläinten elämälaadusta kuin niiden kuolemasta.

Hän on huolissaan lihateollisuuden ja eläinaktivistien antagonistisesta suhteesta, vaikka tunnustaakin aktivistien merkityksen. Hän uskoo, että teurastamoja tulisi valvoa mahdollisimman tarkasti. Toisaalta hän on todennut eräässä haastattelussa, että yksi lihateollisuuden ongelmista ovat eläinten käsittelijät, jotka eivät henno lopettaa sairaita eläimiä: lopulta eläinten kärsimyksen jatkuva katseleminen turruttaa eikä eläintenhoitaja järkyty enää mistään.

Grandinin mukaan eläinten käsittelyyn pätee pe-

russäntö, jonka mukaan raivoa, pelkoa ja paniikkia on vältettävä, jos suinkin mahdollista, mutta leikinhalua ja uteliaisuutta sen sijaan on aina pyrittävä herättelemään. Aivotutkimukseen tukeutuva professori uskoo, että niin seura- kuin talouseläintenkin käyttäytymishäiriöt vähenevät, jos eläinten positiiviset tunteet saadaan peliin. Itse autismista kärsinyt Grandin on täysin välinpitämätön monia ihmisten sosiaalisuuteen liittyviä seikkoja kohtaan, mutta samalla se tekee hänestä eläinten ymmärtäjän. Tärkeintä eläinten elinolojen parantamisessa on se, että parantajat pyrkivät ajattelemaan niin kuin eläimet ja luopuvat inhimillisistä ajattelutavoistaan.